

**Program Ochrony Zdrowia Psychicznego
dla mieszkańców Wałbrzycha
do 2015 roku**

Wałbrzych, styczeń 2012

SPIS TREŚCI

I. Wstęp.str. 3
II. Charakterystyka miasta Wałbrzycha.str. 4
2.1. Ludnośćstr. 4
2.2. Infrastruktura ochrony zdrowiastr. 4
2.2.1. Wykaz placówek lecznictwa stacjonarnegostr. 5
2.2.2. Wykaz placówek lecznictwa otwartegostr. 5
2.3. Formy pomocy społecznej mieszkańcom Wałbrzycha z zaburzeniami psychicznymi i uzależnieniami.str. 8
2.3.1. Wykaz Ośrodków Pomocy Społecznejstr. 8
2.3.2. Infrastruktura wspomagającastr. 9-12
2.3.2.1. Dom Pomocy Społecznej	
2.3.2.2. Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy	
2.3.2.3. Środowiskowy Dom Samopomocy	
2.3.2.4. Warsztaty Terapii Zajęciowej	
2.3.2.5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze	
2.3.2.6. Środowiskowe świetlice opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci oraz Kluby Młodzieżowe	
2.3.2.7. Świetlice socjoterapeutyczne.	
III. Diagnoza.str. 12
3.1. Stacjonarna opieka zdrowotnastr. 12
3.2. Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna.....	str. 14
3.3. Leczenie odwykowestr. 17
3.4. Instytucje i stowarzyszeniastr. 17-18
IV. Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla mieszkańców Wałbrzycha do 2015 roku.str. 18
4.1. Adresaci programustr. 19
4.2. Źródła finansowania programustr. 19
4.3. Partnerzy programustr. 19
4.4. Cel strategicznystr. 20
4.5. Cele szczegółowestr. 20-24
4.6. Priorytetystr. 25
4.7. Koordynator programustr. 25
4.8. Oczekiwane rezultatystr. 25
4.9. Sprawozdawczośćstr. 26
V. Podsumowanie.str. 26

I. Wstęp

„Nie ma zdrowia bez zdrowia psychicznego”. Słowa te mają odzwierciedlenie w obecnej definicji zdrowia przyjętej przez Światową Organizację Zdrowia :

„ Zdrowie to nie tylko całkowity brak choroby, czy kalectwa, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu (dobrego samopoczucia)”.

Współczesna definicja zdrowia WHO, która jest ważna i postępową, bardzo mocno podkreśla połączenie kwestii zdrowia z życiem wewnętrznym i społecznym człowieka oraz jego osobistą troską o kondycję fizyczną.

W kwestii zdrowia nie możemy jedynie koncentrować się na chorobach i próbach ich zwalczania, ale powinniśmy koncentrować się na samym zdrowiu – na jego wzmacnianiu przez odpowiedni styl życia (np. odpowiednie żywienie, sport, turystykę, rekreację), poprzez sposób myślenia i właściwe radzenie sobie z naszymi emocjami.

Liczba mieszkańców Polski leczonych ogółem i po raz pierwszy w psychiatrycznej opiece ambulatoryjnej (badania CBOS oraz dane GUS) podwoiła się w okresie 1997-2004, a lata 2005-2006 przyniosły niewielkie odwrócenie tendencji wzrostowej w tym zakresie. W 2006 roku opieką ambulatoryjną objętych było ok. 1.350 tys. osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym 359 tys. po raz pierwszy. Najczęstszym rozpoznaniem leczonym w psychiatrycznej opiece ambulatoryjnej dominującym wśród kobiet są zaburzenia nerwicowe, a wśród mężczyzn zaburzenia spowodowane nadużywaniem alkoholu. Liczba mieszkańców Polski leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w oddziałach psychiatrycznej opieki całodobowej w latach 1997-2006 zwiększyła się o ok. 50% (w 2006 r. leczono 209 tys. osób, w tym 67 tys. po raz pierwszy).

W poradniach zdrowia psychicznego w 2003 r. zarejestrowanych było 180 tys. osób, a osób chorujących na schizofrenię ponad 122 tys. Tymczasem zatrudnienie na otwartym rynku pracy, osób cierpiących na schizofrenię i inne zaburzenia psychotyczne, utrzymuje się na poziomie 10-20%.

Do potencjalnych i realnych zagrożeń dla zdrowia psychicznego Polaków należy zaliczyć:

- bezrobocie,
- nieuleczalne choroby,
- emigracja zarobkowa,
- warunki pracy i życia w połączeniu z biedą,
- zaburzenia więzi rodzinnych,
- deficyt wsparcia społecznego i solidarności,
- starzenie się społeczeństwa,
- przestępczość, w tym zorganizowana, korupcja,
- katastrofy: ekologiczne, naturalne.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz.U. z 2011, Nr 231, poz. 1375) ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć

stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym.
- zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.
- kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Powyższe działania określone zostały w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, który został przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. (Dz. U. z 2011, Nr 24, poz. 128).

II. Charakterystyka miasta Wałbrzycha

2.1. Ludność

Wałbrzych jest drugim pod względem liczby mieszkańców miastem na Dolnym Śląsku. Swój dynamiczny rozwój od początku XX wieku zawdzięczał górnictwu węgla kamiennego. Ten dobry okres trwał do początku lat 90. Wówczas Wałbrzych miał ponad 140 tys. mieszkańców. Decyzja o likwidacji zagłębia węglowego spowodowała konieczność całkowitej zmiany sposobu funkcjonowania miasta w każdym obszarze, w tym również gospodarczym. Wałbrzych odbudowuje swój potencjał gospodarczy, ale wciąż nie osiągnął poziomu z czasów funkcjonowania przemysłu węgla kamiennego. Utworzenie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej miało na celu zmniejszenie negatywnych skutków likwidacji zagłębia, w której ulokowane zostały największe firmy. Na terenie miasta działają również inne kluczowe zakłady pracy, które odgrywają istotne znaczenie w rozwoju gospodarczym miasta.

Obecnie Wałbrzych liczy ok. 120 tys. mieszkańców. Z miasta typowo przemysłowego Wałbrzych stał się miastem o charakterze przemysłowo-handlowo-usługowym, a wraz z przyległymi miejscowościami uzdrowskowymi – również miastem o rodzącej się funkcji turystycznej.

Prezydent Miasta Wałbrzycha powołał 6 grudnia 2011 roku Radę Gospodarczą Aglomeracji Wałbrzyskiej, której celem jest m. in. kreowanie korzystnego klimatu dla rozwoju lokalnych przedsiębiorstw, a zwłaszcza małych i średnich firm.

2.2. Infrastruktura ochrony zdrowia

Na terenie miasta Wałbrzycha funkcjonują dwa publiczne szpitale, dla których organem prowadzącym jest Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu.

Podstawową opiekę zdrowotną oraz ambulatoryjną specjalistyczną opiekę zdrowotną zabezpieczają niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Ponadto działają 3 Praktyki Lekarza Rodzinnego oraz indywidualne praktyki lekarskie oferujące opiekę ogólną i specjalistyczną.

Do najczęściej występujących schorzeń na terenie miasta należą choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe.

W porównaniu z rokiem 2003 w ostatnich latach systematycznie wzrastają liczby zachorowań stwierdzanych w grupach wiekowych od 50 roku życia u kobiet i od 55 u mężczyzn. Z jednej strony może to być efektem starzenia się populacji, z drugiej - wzrostu zachorowalności na choroby układu krążenia oraz nowotworowe.

2.2.1. Wykaz placówek lecznictwa stacjonarnego.

1. Specjalistyczny Szpital im. dra Alfreda Sokołowskiego, ul. Sokołowskiego 4 w Wałbrzychu.
2. Szpital Ginekologiczno-Położniczy ul. Paderewskiego 2 w Wałbrzychu.

2.2.2. Wykaz placówek lecznictwa otwartego.

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Śródmieście – Biały Kamień” ul. Wysockiego 24-24a, 58-304 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „AMICUS” ul. Szmidta 15a, 58-300 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ANIMA” ul. Broniewskiego 83-85, 58-309 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nowe Miasto” ul. 11 Listopada 116, 58-301 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Piaskowa Góra” ul. Główna 4, 58-309 Wałbrzych,
Filia ul. Andersa 184, 58-304 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Specjalistyczna ul. Uczniowska 21, 58-306 Wałbrzych,
Filia przy ul. Grodzkiej 73, 58-314 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowy Sobiecin” ul. Kosteckiego 2, 58-305 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Opieki Hospicyjno-Paliatywnej ul. Krasieńskiego 8, 58-309 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia na Browarnej” ul. Browarna 3, 58-300 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Podgórze” ul. Niepodległości 58, 58-303 Wałbrzych,

- Zakład Opieki Zdrowotnej MSWiA we Wrocławiu, Przychodnia w Wałbrzychu ul. Graniczna 2, 58-300 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Diagnostyczno-Leczniczy przy Górniczej Fundacji Ochrony Zdrowia, ul. Matejki 5a, 58-300 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Krzysztof" ul. Limanowskiego 10, 58-300 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Stomatologii „STOMAX” ul. Szmida 15 , 58-300 Wałbrzych.

Medycyna Pracy

- Dolnośląski Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy Oddział w Wałbrzychu ul. B. Chrobrego 36, 58-300 Wałbrzych.

Lekarze rodzinni

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego, ul. Bystrzycka 2 a, 58-308 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego, ul. Głuszycka 86, 58-308 Wałbrzych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego, ul. Katowicka 1 , 58-303 Wałbrzych.

Pogotowie Ratunkowe

- Pogotowie Ratunkowe w Wałbrzychu, ul. B.Chrobrego 39, 58-300 Wałbrzych.

Krwiodawstwo i Krwiolecznictwo

- Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa ul. B.Chrobrego 31, 58-300 Wałbrzychu.

Medycyna szkolna

- NZOZ „Medszkol”, ul.Ludowa 22/4, 58-304 Wałbrzych.

W 2010 r. dla całego Powiatu Wałbrzyskiego wydano 4579 orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności (osoby po 16 roku życia) oraz 403 orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności (dzieci do 16 roku życia). Wśród osób powyżej 16 roku życia znajdowało się 51osób z kategorią niepełnosprawności 01-U (upośledzenie umysłowe), 229 osób z kategorią 02-P (choroby psychiczne) oraz 3 osoby z kategorią 12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe). Natomiast wśród osób poniżej 16 roku życia znajdowało się 29 osób z kategorią niepełnosprawności 01-U (upośledzenie umysłowe), 36 osób

z kategorią 02-P (choroby psychiczne) oraz 28 osób z kategorią 12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe).

Poniżej przedstawia się pełne dane statystyczne dla całego Powiatu Wałbrzyskiego w latach 2009 do 30 listopada 2011 r.

OSOBY PO 16 ROKU ŻYCIA

rok	Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności	Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	Przyczyna niepełno sprawności KOD 01-U	Przyczyna niepełno sprawności KOD 02-P	Przyczyna niepełno sprawności KOD 12-C
2009	4928	133	101	45	216	-
2010	4579	109	74	51	229	3
2011	4741	103	143	49	237	2

Źródło: Krajowy System Monitoringu Osób Niepełnosprawnych. w latach 2009-2011

OSOBY DO 16 ROKU ŻYCIA

rok	Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	Przyczyna niepełno sprawności KOD 01-U	Przyczyna niepełno sprawności KOD 02-P	Przyczyna niepełno sprawności KOD 12-C
2009	378	97	4	55	38	-
2010	403	104	2	29	36	28
2011	338	75	5	21	38	18

Źródło: Krajowy System Monitoringu Osób Niepełnosprawnych. w latach 2009-2011

Według stanu na 30.11.2011 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wałbrzychu zarejestrowanych było 767 osób niepełnosprawnych, w tym 63 osoby to niepełnosprawni z zaburzeniami psychicznymi.

W PUP w Wałbrzychu zarejestrowanych jest 65 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy, w tym 19 osób z zaburzeniami psychicznymi.

2.3. Formy pomocy społecznej mieszkańcom Wałbrzycha z zaburzeniami psychicznymi i uzależnieniami.

Na terenie miasta Wałbrzycha zadania z zakresu pomocy społecznej realizują ośrodki pomocy społecznej oraz instytucje wspomagające.

Celem pomocy jest zapewnienie osobom potrzebującym możliwie jak najpełniejszego uczestnictwa w życiu społecznym, a także odpowiedniej opieki i wsparcia.

2.3.1. Wykaz Ośrodków Pomocy Społecznej:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu, ul. Beethovena 1-2 – jednostka podległa Gminie Wałbrzych.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu, ul. Limanowskiego 9 – jednostka podległa Powiatowi Wałbrzyskiemu.

Na terenie Miasta istnieje wiele specjalistycznych miejsc, w których są świadczone usługi na rzecz dzieci krzywdzonych i ich dysfunkcyjnych rodziców. **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – Dział Profilaktyki Uzależnień** zatrudnia psychologów, pedagogów, terapeutów uzależnień, którzy zajmują się udzielaniem specjalistycznej pomocy dziecku i całej jego rodzinie. Prowadzona jest indywidualna praca z dzieckiem oraz grupy profilaktyczno-edukacyjne. Ofertą dla rodziców są warsztaty nabywania umiejętności wychowawczych. Szczególną rolę w systemie pomocy dziecku i rodzinie pełnią procedury „Niebieska Karta”.

W Dziale Profilaktyki Uzależnień działa:

- Punkt konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin,
- Punkt konsultacyjny dla osób eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi,
- Punkt konsultacyjny dla rodziców dzieci uzależnionych od narkotyków, ponadto działa
- Internetowy Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz w zakresie HIV/AIDS prowadzony przez Fundację „Merkury” w ramach zadania zleconego przez gminę Wałbrzych.

W **Centrum Aktywności Lokalnej w Wałbrzychu, ul. Mickiewicza 26**, które powstało w grudniu 2011 r. z inicjatywy gminy Wałbrzych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w partnerstwie z Regionalnym Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych działają, m. in. Klub Integracji Społecznej, Punkt Niebieskiej Linii, Klub Młodzieżowy, świetlica środowiskowa, Centrum Wolontariatu, Klub Seniora. Animacja środowiska lokalnego ma na celu zwiększenie podnoszenia jakości i efektywności prowadzonych działań środowiskowych na rzecz dzielnicy Śródmieście.

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej działa **Integracyjny Dom dla Bezdomnych w Wałbrzychu, ul. Pocztowa 22**.

W Ośrodku znajdują schronienie osoby bezdomne, pełnoletnie, mieszkańcy Wałbrzycha, w tym osoby bezdomne niepełnosprawne, w myśl ustawy o pomocy społecznej. Integracyjny Dom dla Bezdomnych jest placówką koedukacyjną dla osób bezdomnych, kobiet i mężczyzn, czynny całodobowo. Wszystkich lokatorów placówki bezwzględnie obowiązują regulamin organizacyjny.

- Ponadto w placówce prowadzone są:
- grupy motywacyjne dla osób z problemem alkoholowym,
 - poradnictwo psychologiczne.

Zarządzeniem Nr 1230/2011 Prezydenta Miasta Wałbrzycha z dnia 13 października 2011 r. został powołany **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Powołani członkowie z różnych środowisk podpisali porozumienie o współpracy w przedmiotowym zakresie.

W systemie pomocy na rzecz dzieci krzywdzonych zajmuje również ważne miejsce w mieście i sąsiednich gminach **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** oraz **Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wałbrzychu**. Ośrodek Interwencji Kryzysowej wspierany jest finansowo z budżetu Gminy Wałbrzych na realizację usług na rzecz mieszkańców miasta, a w szczególności samotnych matek i ich dzieci. Kadra specjalistów: psychologów, pedagogów, terapeutów i pracowników socjalnych udziela wszechstronnej pomocy dorosłym, młodzieży i dzieciom w uwolnieniu się z sytuacji przemocy w rodzinie. Prowadzone są m. in.: grupy wsparcia dla ofiar przemocy, grupy z programem profilaktyczno-edukacyjnym, warsztaty terapeutyczne dla dzieci i młodzieży, konsultacje indywidualne.

Ośrodek jest czynny codziennie i zapewnia całodobowe świadczenie usług we wszystkie dni tygodnia wraz z zapewnieniem miejsc noclegowych dla matek i ich dzieci, które stały się ofiarami przemocy w rodzinie.

2.3.2. Infrastruktura wspomagająca

Istotnym elementem pomocy społecznej jest infrastruktura instytucjonalna wspomagająca zabezpieczenie potrzeb osób niepełnosprawnych, wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w celu eliminowania osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy.

Działania wspomagające w zakresie ochrony zdrowia psychicznego powinny być podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych i wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego.

Na terenie miasta funkcjonują następujące tego typu instytucje:

2.3.2.1. Dom Pomocy Społecznej w Wałbrzychu, ul. Zachodnia 17 dla którego organem prowadzącym jest Powiat Wałbrzyski.

Przeznaczony jest on dla osób przewlekle somatycznie chorych. Prowadzona terapia indywidualna i zajęcia relaksacyjne dają mieszkańcom możliwość wyciszenia i uczą radzić sobie ze stresem. W ramach integracji ze środowiskiem lokalnym DPS utrzymuje stały kontakt z dziećmi i młodzieżą z pobliskich szkół.

Dom posiada 50 miejsc. Umieszczane są tu osoby, które ze względu na stan zdrowia wymagają całodobowej opieki, a rodzina nie jest w stanie zabezpieczyć realizacji tej opieki w miejscu zamieszkania. Dom zapewnia profesjonalną opiekę pielęgniarstwa oraz stały kontakt z lekarzem pierwszego kontaktu i w miarę indywidualnych potrzeb konsultacje z lekarzami o określonych specjalnościach.

2.3.2.2. Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Wałbrzychu, ul. Ogrodowa 5a – jednostka podległa Powiatowi Wałbrzyskiemu.

Ośrodek wsparcia dziennego prowadzony jest dla 30 osób z zaburzeniami intelektualnymi w stopniu umiarkowanym i znacznym. Zadaniem Ośrodka jest zapewnienie pomocy osobom niepełnosprawnym poprzez: wspieranie poczucia własnej wartości, pewności siebie, odwagi, bezpieczeństwa i sensu życia, utrzymanie dobrej formy fizycznej, psychicznej i intelektualnej oraz sprawności funkcjonalnej, ponadto zapewnienie rozwoju sprawności motorycznej i psychomotorycznej. Prowadzenie Ośrodka jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez Powiat Wałbrzyski.

2.3.2.3. Środowiskowy Dom Samopomocy w Wałbrzychu, ul. Duracza 15 a – jednostka podległa Gminie Wałbrzych.

Jest to placówka dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami intelektualnymi. Celem ogólnym działalności Ośrodka jest zwiększenie zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, które wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Jednostka przejmująca pełną odpowiedzialność za uczestnika podczas pobytu, zapewnia szeroki wachlarz zajęć rehabilitacyjno-terapeutycznych. Prowadzenie Ośrodka jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez Gminę Wałbrzych.

Ośrodek wsparcia dziennego zapewnia pobyt dzienny osobom z zaburzeniami psychicznymi i upośledzeniem umysłowym. W Ośrodku dostępnych jest 30 miejsc.

2.3.2.4. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wałbrzychu

Na terenie miasta funkcjonują 3 Warsztaty Terapii Zajęciowej, które prowadzone są dla 90 osób z dysfunkcją intelektualną z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Ich działalność finansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz z wpłat od uczestników.

Są to:

- Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Publicznej Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 10 ul. Ogrodowa 5a w Wałbrzychu,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Zespole Szkół Zawodowych Specjalnych, Pl. Bohaterów Pracy 1 w Wałbrzychu, prowadzone przez Stowarzyszenie Dzieci i Rodzin Zasadniczej Szkoły Zawodowej Specjalnej w Wałbrzychu,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Nałkowskiej 4a w Wałbrzychu, prowadzone przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koło w Wałbrzychu.

Zadaniem warsztatów terapii zajęciowej jest rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, w tym zaradności osobistej dzięki stosowaniu różnych technik terapii zajęciowej, przygotowanie do życia w środowisku społecznym, w szczególności poprzez: rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz rozwój innych umiejętności niezbędnych w życiu, poprawę kondycji fizycznej i psychicznej, rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych umożliwiających późniejsze podjęcie pracy zawodowej w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej bądź szkolenia zawodowego.

2.3.2.5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Są to usługi dostosowane dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone przez osoby o specjalistycznym przygotowaniu zawodowym. Aktualnie usługami opiekuńczymi

w Wałbrzychu są objęte osoby w liczbie 40. Jest to zadanie zlecone gminie Wałbrzych przez administrację rządową w ramach pomocy społecznej.

2.3.2.6. Środowiskowe świetlice opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci oraz Kluby Młodzieżowe.

Dzieci są szczególną grupą społeczną do której adresowana jest oferta zawierająca szeroki wachlarz strategii profilaktycznych, w tym działania pomocowe. Na terenie miasta Wałbrzycha funkcjonuje 15 środowiskowych świetlic opiekuńczo-wychowawczych, 5 świetlic socjoterapeutycznych oraz Kluby Młodzieżowe, których działalność jest dofinansowana z budżetu miasta.

Świetlice pełnią rolę placówek wsparcia dziennego, działając w najbliższym otoczeniu dziecka, wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, zapewniają pomoc rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożone demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniem. Placówki realizują działania ukierunkowane na stymulowanie rozwoju osobistego, społecznego, zaspokajania potrzeb rozwojowych, zdobywania umiejętności komunikowania się, podejmowania decyzji, asertywności, negocjacji, mediacji, umiejętności walki ze stresem oraz przeciwdziałaniu uzależnieniom. Nabór dzieci do świetlic prowadzony jest przez pracowników socjalnych MOPS, pedagogów szkolnych, kuratorów sądowych, jak również na wniosek rodzica.

Świetlice opiekuńczo-wychowawcze prowadzone są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, parafie oraz organizacje pozarządowe, które zatrudniają pedagogów ze specjalizacją: resocjalizacja, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza i socjoterapia, prowadzącą różnego rodzaju zajęcia indywidualne i grupowe. Do środowiskowych świetlic opiekuńczo-wychowawczych uczęszcza 500 dzieci i młodzieży.

Środowiskowe świetlice opiekuńczo-wychowawcze zlokalizowane w następujących rejonach miasta:

➤ Biały Kamień	- ul. Gen.Andersa 145,
➤ Biały Kamień	- ul. Daszyńskiego 4,
➤ Gaj	- ul. Królewiecka 7,
➤ Piaskowa Góra	- ul. Grota Roweckiego 3,
➤ Podgórze	- ul. Reymonta 32,
➤ Podgórze	- ul. Reymonta 34,
➤ Podzamcze	- ul. Hetmańska 1,
➤ Rusinowa	- ul. Osiedle Górnicze 42,
➤ Sobięcin	- ul. 1-go Maja 112,
➤ Śródmieście	- ul. B.Chrobrego 45,
➤ Śródmieście	- ul. Mickiewicza 26,
➤ Szczawienko	- ul. Wrocławska 131a,
➤ Stary Zdrój	- ul. Armii Krajowej 37,
➤ Glinik Nowy	- ul. Glinicka 3,
➤ Lubiechów	- ul. Wilcza 12
oraz	
➤ Klub Młodzieżowy	-ul. Grota Roweckiego 3 (Piaskowa Góra),
➤ Klub Młodzieżowy	- ul. Mickiewicza 26 (Śródmieście).

2.3.2.7. Świetlice socjoterapeutyczne.

Świetlice socjoterapeutyczne prowadzone przez Publiczne Szkoły Podstawowe Nr 2, 21, 28, 30, 37 zostały wpisane do rejestru Wojewody w kwietniu 2009 roku jako ośrodki wsparcia dziennego, które musiały spełnić standardy wynikające z ustawy o placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Ogółem w różnego rodzaju programach profilaktyczno-pomocowych prowadzonych w świetlicach uczestniczy około 120 dzieci i młodzieży.

Dużą rolę w działaniach pomocowych skierowanych bezpośrednio do dzieci odgrywa wdrażany od 2005 roku Środowiskowy Program Profilaktyki oparty na Środowiskowym Programie Zachowań Problemowych Dzieci i Młodzieży opracowany przez prof. Zbigniewa Gasia. Program ten polega na prowadzeniu skutecznej pracy wychowawczej i profilaktycznej z dziećmi i młodzieżą przy współudziale pedagogów szkół podstawowych i gimnazjalnych, pracowników socjalnych, funkcjonariuszy policji, straży miejskiej, kuratorów sądowych, przedstawicieli organizacji pozarządowych i wspólnot samorządowych. W ramach Programu organizowane są w poszczególnych dzielnicach miasta festyny rodzinne, tzw. „Dzień Profilaktyki”, na których realizowane są różne programy profilaktyczne.

III. Diagnoza

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375) mówiąc o osobach z zaburzeniami psychicznymi mamy na myśli osoby:

- 1) chore psychicznie (wykazujące zaburzenia psychotyczne),
- 2) upośledzone umysłowo,
- 3) wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

3.1. Stacjonarna opieka zdrowotna

Opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi jest wykonywana w Wałbrzychu w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, zwłaszcza psychiatrycznej opieki zdrowotnej – w formie pomocy doraźnej, ambulatoryjnej, dziennej, szpitalnej i środowiskowej oraz w domu pomocy społecznej.

W strukturach Specjalistycznego Szpitala im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu funkcjonuje **Oddział Psychiatryczny Zamknięty**, który zlokalizowany jest w samodzielnym budynku przy ul. Batorego 4.

Oddział Psychiatryczny dysponuje 76 miejscami stacjonarnymi oraz izbą przyjęć. Obiekt jest nowoczesny, komfortowo wyposażony, spełnia najnowsze standardy bezpieczeństwa. Obiekt jest monitorowany. Pacjenci mają do dyspozycji 3-6 osobowe sale, sale terapii i dziennego pobytu. Do dyspozycji pacjentów przygotowano 2 palarnie wyposażone w urządzenia wentylacyjne, zapewniające stałą wymianę powietrza. Obiekt jest monitorowany.

Oddział psychiatryczny, który działa w ramach szpitala wielospecjalistycznego korzysta w ramach potrzeby z bazy diagnostycznej i leczniczej, a tym samym z szerokiego spektrum medycznego innych specjalności dostępnych w szpitalu: interny, chirurgii, neurologii, itp.

Oddział świadczy usługi w zakresie kompleksowej diagnostyki i terapii zaburzeń oraz chorób psychicznych:

- Zaburzenia adaptacyjne związane ze stresem,
- Zaburzenia lękowe,
- Zaburzenia afektywne dwubiegunowe /depresja, mania/,
- Zaburzenia psychotyczne /m.in. schizofrenia/,
- Zaburzenia urojeniowe,
- Zaburzenia behawioralne /snu, odżywiania/,
- Zaburzenia osobowości,
- Otepienia.

W Oddziale Psychiatrycznym Zamkniętym realizowane są następujące procedury terapeutyczne:

- szeroka diagnostyka psychologiczna i medyczna,
- farmakoterapia,
- psychoterapia indywidualna,
- terapia grupowa (w tym tzw. spotkania społeczności terapeutycznej, interwencje kryzysowe, terapia podtrzymująca i wspierająca),
- trening umiejętności społecznych,
- techniki relaksacyjne,
- psychoedukacja,
- biblioterapia,
- kinezyterapia,
- terapia zajęciowa (muzykoterapia, arteterapia, terapia przez zabawę).

Pacjenci objęci są indywidualnym programem terapeutycznym dostosowanym do potrzeb i rodzajów zaburzeń. Ponadto chorzy jako pacjenci szpitala wielospecjalistycznego mają dostęp do konsultacji lekarzy innych dziedzin medycznych (m. in. internistów, neurologów, kardiologów) oraz specjalistycznej diagnostyki medycznej (m. in. tomografii komputerowej, EEG, diagnostyki mikrobiologicznej, MRI).

Zespół tworzą: lekarze, pielęgniarki, psychologowie, terapeuci zajęciowi i pracownicy obsługi.

Oddział Dzienny Psychiatryczny to miejsce dające możliwość korzystania z terapii i rehabilitacji psychiatrycznej pacjentom, których stan zdrowia jest na tyle dobry, że nie wymagają hospitalizacji całodobowej. Zajęcia w oddziale trwają od godziny 8 do 14, po czym pacjenci wracają do swojego środowiska, domu, rodziny.

Oddział Dzienny Psychiatryczny proponuje pacjentom:

- psychoterapię indywidualną i grupową,
- porady lekarza psychiatry,
- terapię zajęciową,

- zebrania społeczności terapeutycznej,
- gimnastykę,
- zajęcia kulinarne,
- wycieczki terenowe.

Zadaniem oddziału jest osiągnięcie poprawy funkcjonowania pacjentów i ich samopoczucia na każdym etapie choroby poprzez diagnozowanie, leczenie i rehabilitację. Oddział w ramach swej działalności prowadzi również edukację i promocję zdrowia psychicznego.

Oddział Dzienny Psychiatryczny oferuje różne formy terapii zajęciowej takie jak:

- arteterapia - zajęcia plastyczne, rękodzieło itp.,
- ludoterapia - gry towarzyskie,
- biblioterapia - zajęcia grupowe z książką,
- relaksacja połączona z muzykoterapią,
- trening poznawczy - ćwiczenia pamięciowe i na spostrzegawczość, usprawniające percepcję,
- zajęcia kulinarne,
- terapia relaksacyjna - spacer i wycieczki, zajęcia w terenie,
- zajęcia gimnastyczne - zajęcia te są dostosowane do wieku i sprawności ruchowej pacjenta.

Zajęcia te mają na celu wspomaganie i uzupełnianie pracy psychologów.

Uruchomiony od 1 października 2009 r. ośrodek psychiatryczny spełnia wymogi stawiane Centrum Zdrowia Psychicznego, które docelowo może zostać zlokalizowane optymalnie przy wielospecjalistycznym Szpitalu im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu.

Specjalistyczny Szpital im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu

l.p	Charakter oddziału psychiatrycznego	Liczba przyjętych pacjentów w 2010 r.	Liczba przyjętych pacjentów do 30 listopada 2011 r.
1.	Oddział Stacjonarny	1.243	1.300
2.	Oddział Dzienny	174	167

Źródło: dane statystyczne ze Specjalistycznego Szpitala im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu

3.2. Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna

Na terenie miasta funkcjonują 4 placówki zdrowia psychicznego, w tym: poradnie zdrowia psychicznego, poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, poradnie zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży oraz świadczenia w zakresie interwencji kryzysowych i wizyt środowiskowych.

Najczęściej pacjenci zgłaszają się z zaburzeniami nerwicowymi, zaburzeniami związanymi ze stresem, zaburzeniami depresyjnymi i innymi zaburzeniami nastroju,

z upośledzeniami umysłowymi oraz z zaburzeniami dotyczącymi leczenia uzależnienia od alkoholu oraz współzależnienia.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Zdrowia Psychicznego, ul. Batorego 4 w Wałbrzychu.

Poradnia Zdrowia Psychicznego działa w strukturach Specjalistycznego Szpitala im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu od 2009 roku.

Placówka świadczy usługi w zakresie kompleksowej diagnostyki i terapii wszystkich zaburzeń psychicznych, a w szczególności:

- zaburzeń depresyjnych,
- zaburzeń lękowych (nerwicowych),
- zaburzeń adaptacyjnych i innych związanych ze stresem,
- zaburzeń afektywnych dwubiegunowych (depresja, mania)
- schizofrenii,
- zaburzeń urojeniowych i innych psychotycznych,
- zaburzeń behawioralnych (np. snu, odżywiania),
- zaburzeń osobowości,
- otępień,
- a także zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży.

Poradnia Zdrowia Psychicznego jest nowoczesnym zapleczem dla znajdującego się obok Oddziału Psychiatrycznego Całodobowego oraz Dziennego. Wchodzi ona w skład modelowego Wałbrzyskiego Centrum Psychiatrycznego. Gwarantuje ciągłość opieki nad chorymi hospitalizowanymi. Poradnia mieści się w oddzielnym wyremontowanym budynku przy ul. Batorego 4. Na dwóch kondygnacjach znajdują się poczekalnie, rejestracja, gabinety lekarskie i psychologiczne. Obiekt posiada windę. W placówce pracują lekarze specjaliści w dziedzinie psychiatrii, psycholodzy/psychoterapeuci.

W Poradni realizowane są następujące procedury:

- diagnostyczna, terapeutyczna i kontrolna porada lekarska,
- diagnostyczna, terapeutyczna i kontrolna porada psychologiczna,
- kompleksowa diagnostyka psychologiczna,
- sesje psychoterapii indywidualnej i rodzinnej (terapię krótko- i długoterminowe, interwencje kryzysowe, terapie wspierające i podtrzymujące).

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień „ANIMA” ul. Broniewskiego 83-85 w Wałbrzychu.

Zakres udzielanych świadczeń zdrowotnych:

- Poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych,
- Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży,
- Poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współzależnienia.

Przychodnia Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień „ANIMA” funkcjonuje od 2000 roku, w której zatrudniony jest zespół lekarzy, psychologów i terapeutów, świadczący usługi medyczne w zakresie leczenia psychiatrycznego i uzależnień.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Psychiatryczno-Psychologiczna „COGITO” ul. Browarna 3 w Wałbrzychu,

Poradnia funkcjonuje od 7 lat i otacza opieką zarówno mieszkańców Wałbrzycha, jak i sąsiednich miejscowości. Zapewnia pomoc lekarską i pielęgniarzką oraz specjalistyczną opiekę psychologiczną, psychoterapeutyczną i pedagogiczną.

Zakres udzielanych świadczeń zdrowotnych:

- Poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych,
- Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży,
- Poradnia psychologiczna.

W ramach opieki zdrowotnej NZOZ Poradnia Psychiatryczno-Psychologiczna „COGITO” proponuje:

- diagnozę psychologiczną,
- psychoterapię indywidualną,
- psychoterapię par i rodzin,
- psychoedukację,
- interwencje kryzysowe,
- leczenie psychiatryczne,
- badanie pedagogiczne,
- terapię pedagogiczną.

Wsparcia i pomocy pacjentom udzielają: specjalista psychiatra, psychiatra, specjalista terapii uzależnień, psycholog kliniczny, psychoterapeuta, psycholog diagnosta, pedagog, dyplomowana pielęgniarzka.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Pomocy Psychiatryczno-Psychologicznej „Persona” s.c. ul. Szmidta 15, 58-300 Wałbrzych

Centrum Pomocy Psychiatryczno-Psychologicznej „Persona” funkcjonuje od 2010 r.

Zakres udzielanych świadczeń zdrowotnych:

- Poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych,
- Poradnia psychologiczna,
- Zespół leczenia środowiskowego (domowego).

Poradnie zapewniają kompleksowe świadczenia w zakresie porad psychiatrycznych, porad psychologicznych, diagnostyki psychologicznej, psychoterapii, interwencji kryzysowych i wizyt środowiskowych.

Struktura Centrum jest dostosowana do lokalnych potrzeb zdrowotnych ludności i zatrudnia wielospecjalistyczny zespół terapeutyczny, koordynujący całość opieki ambulatoryjnej nad pacjentem. W ramach tego zespołu pomocy udzielają: specjalista

psychiatra, lekarz psychiatra, psycholog, psychoterapeuta, specjalista psychoterapii uzależnień, terapeuta środowiskowy, pielęgniarka, pracownik socjalny.

3.3. Leczenie odwykowe – procedura kierowania na leczenie odwykowe prowadzona przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wałbrzychu – dane za 2010 r.

- wpłynęło 589 wniosków o objęcie leczeniem odwykowym osób nadużywających alkoholu i naruszających zasady współżycia społecznego,
- na 24 posiedzeniach roboczych zespołu ds. opiniowania wniosków i kierowania na leczenie odwykowe, przeprowadzono rozmowy z 343 osobami,
- 149 osób wyraziło zgodę na podjęcie terapii,
- sporządzono 194 wnioski do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o wydanie postanowienia o zobowiązaniu do leczenia odwykowego,
- osoby zgłaszające się na komisję skorzystały z grup wsparcia, terapii dla współuzależnionych oraz form pomocy terapeutycznej i psychologicznej,
- MKRPA przeprowadziła kontrolę w placówkach sprzedaży alkoholu w zakresie prawidłowości korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

3.4. Instytucje i stowarzyszenia

W obecnym stanie wiedzy na temat leczenia chorych psychicznie, zgodnie z Narodowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego należy wprowadzić a następnie realizować model psychiatrii środowiskowej. Model ten jest bardziej humanitarny, efektywniejszy i tańszy od obecnie jeszcze powszechnego modelu izolacyjnego.

W Wałbrzychu funkcjonuje szereg instytucji i stowarzyszeń, które zajmują się pomocą osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Do instytucji podległych Powiatowi Wałbrzyskiemu zalicza się w szczególności:

1. Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Wałbrzychu,
2. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Wałbrzychu,
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu,
4. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Wałbrzychu,
5. Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu
6. Warsztaty Terapii Zająciowej w Wałbrzychu,
7. Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Wałbrzychu,
8. Placówki oświatowe w Wałbrzychu.

Do instytucji podległych Gminie Wałbrzych zalicza się w szczególności:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu,
2. Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Wałbrzychu.
3. Integracyjne Samorządowe Przedszkole Nr 17 z Oddziałami Specjalnymi w Wałbrzychu
4. Środowiskowy Dom Samopomocy w Wałbrzychu,
5. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
6. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Stowarzyszenia

Na terenie miasta Wałbrzycha działa wiele organizacji pozarządowych, z których kilkadziesiąt aktywnie uczestniczy w życiu społecznym miasta. Najczęściej włączają się w organizację życia kulturalnego, sportowego, turystycznego oraz pomocy społecznej i przeciwdziałania patologiom społecznym.

Wśród organizacji, problematyką pomocy osobom niepełnosprawnym oraz osobom z zaburzeniami psychicznymi zajmują się, m. in.:

- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koło w Wałbrzychu, ul. Nałkowskiej 4a,
- Stowarzyszenie Dzieci i Rodzin Zasadniczej Szkoły Zawodowej Specjalnej w Wałbrzychu, Pl. Bohaterów Pracy 1,
- Stowarzyszenie Olimpiady Specjalne Polska – Dolnośląskie, Sekcja Olimpiad Specjalnych „Jeżyki” Wałbrzych, przy Publicznej Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 10 w Wałbrzychu, ul. Ogrodowa 5a,
- Stowarzyszenie „Motyl” - Na Rzecz Integracji i Aktywności Artystycznej Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Wałbrzychu, ul. Brygady Górniczej 9 m 17,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej w Wałbrzychu, ul. Matejki 7,
- Wałbrzyskie Stowarzyszenie Pomocy na Rzecz Rodzin i Osób z Chorobą Alzheimera w Wałbrzychu, ul. Szmida 15a,
- Regionalne Stowarzyszenie Osób z Chorobą Parkinsona w Wałbrzychu, ul. Szmida 15a.
- Polskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej Oddział w Wałbrzychu, ul. Krasieńskiego 8,
- Wałbrzyskie Towarzystwo Oświatowe w Wałbrzychu, ul. Malczewskiego 22.
- Stowarzyszenie Monar Zarząd Główny w Warszawie – Dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych Monar – Markot w Wałbrzychu, ul. Moniuszki 109.

Zadaniem organizacji pozarządowych jest m. in.: inicjowanie i wspieranie działań rehabilitacyjnych i terapeutyczno-rekreacyjnych, udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym, w szczególności dzieciom z placówek ze szkół specjalnych, wspieranie idei działań integracyjnych ze społeczeństwem w ramach organizowanych imprez kulturalno-oświatowych, organizowanie prezentacji artystycznych w formach: konkursów, przeglądów, koncertów, spektakli, wystaw i pokazów w wykonaniu osób niepełnosprawnych, prowadzenie warsztatów i konsultacji o charakterze socjo- i psychoterapeutycznym, tworzenie młodzieżowego wolontariatu w zakresie współpracy, opieki i pomocy dla osób niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi.

IV. Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla mieszkańców Wałbrzycha do 2015 roku.

Jedną z grup osób niepełnosprawnych, które są szczególnie zagrożone ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym są osoby z zaburzeniami psychicznymi. Z powodu specyfiki swojego schorzenia mają one ogromne trudności w samodzielnym funkcjonowaniu społecznym, pełnieniu ról społecznych oraz integracji społecznej. Taka sytuacja powoduje spadek aktywności społecznej, pogłębiającą się izolację społeczną, wzrost uzależnienia od opiekunów, a w rezultacie obniżenie jakości życia tych osób.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla mieszkańców Wałbrzycha do 2015 roku wyznacza kierunki działania Gminy Wałbrzych w zakresie poprawy stanu zdrowia psychicznego mieszkańców, zaspokajanie ich potrzeb oraz organizacji opieki zdrowotnej.

4.1. Adresaci programu

Adresatami programu będą:

- osoby chore psychicznie,
- osoby upośledzone umysłowo,
- osoby wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym,
- dzieci i młodzież,
- osoby dorosłe.

4.2. Źródła finansowania programu

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego będzie finansowany z następujących źródeł:

- 1) środki własne gminy,
- 2) środki Narodowego Funduszu Zdrowia w ramach zawartych kontraktów,
- 3) środki PFRON,
- 4) środki własne realizatorów programu,
- 5) środki pozyskane z innych źródeł.

4.3. Partnerzy programu

Program będzie realizowany w partnerstwie z następującymi podmiotami:

- 1) Ministerstwo Zdrowia,
- 2) Administracja samorządowa,
- 3) Służba zdrowia,
- 4) Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich,
- 5) Kuratorzy sądowi,
- 6) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- 7) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 8) Szkoły,
- 9) Przedszkola
- 10) Środowiskowe świetlice opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży,
- 11) Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności,
- 12) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- 13) Powiatowy Urząd Pracy,
- 14) Komenda Miejska Policji,
- 15) Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Wałbrzychu,
- 16) Organizacje pozarządowe,
- 17) lokalne media.

4.4. Cel strategiczny

Założono, że realizacja programu przyniesie lepsze efekty, jeżeli będzie miała charakter systemowy i zintegrowany, z udziałem wielu podmiotów działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

Celem strategicznym Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla mieszkańców Wałbrzycha do 2015 roku jest:

„Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym”

Cel strategiczny Programu jest zgodny z misją określoną w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015.

4.5. Cele szczegółowe

1. Upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.
2. Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.
3. Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.
4. Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.
5. Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej.
6. Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.
7. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.
8. Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy.

Cel szczegółowy 1

Upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.

Promocja zdrowia psychicznego w szkołach.

Szkoła ma istotny wpływ na zachowanie i rozwój dzieci i młodzieży. Stanowi też skuteczny środek promowania zdrowia oraz rozwoju edukacyjnego i emocjonalnego młodych ludzi. Słabe wyniki w nauce i wcześnie występujące problemy ze zdrowiem psychicznym mogą zwiększyć ryzyko zachowań aspołecznych, zaburzeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, problemów z zachowaniem oraz udziału w przestępstwach. Promocja zdrowia psychicznego zwiększa dobrostan psychiczny i zmniejsza ryzyko zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży.

Celem realizowanych programów w placówkach oświatowych jest promowanie zdrowego trybu życia, m. in. poprzez: likwidowanie czynników zagrażających prawidłowemu rozwojowi psychospołecznemu, pomaganie uczniom w budowie własnej hierarchii wartości, promowanie trybu życia zapewniającego zdrowie psychiczne i bezpieczeństwo w dorastaniu do odpowiedzialnego życia, wzbudzenie w uczniach poczucia odpowiedzialności za własne zdrowie, ograniczenie zachowań agresywnych i przemocy w szkole, rozwijanie umiejętności radzenia sobie z napięciem pojawiającym się w trudnych sytuacjach, wskazanie na szkodliwość używek oraz ukazywanie zagrożeń, jakie niosą za sobą uzależnienia.

Promocja zdrowia psychicznego w środowisku osób dorosłych.

Stresujące warunki pracy zwiększają ryzyko zaburzeń lękowych, depresyjnych i wypalenia. Warunki pracy, które mogą prowadzić do problemów ze zdrowiem psychicznym to między innymi słaba komunikacja i niedostateczna informacja, hałas, przeciążenie pracą, presja czasowa, powtarzające się zadania, konflikty interpersonalne, małe wsparcie społeczne oraz niepewność zatrudnienia.

Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Formy realizacji
Promocja zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży	Gmina, Szkoły, Przedszkola, MOPS, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Wałbrzychu, Organizacje pozarządowe, PiMBP „Biblioteka pod Atlantami”	praca ciągła	<ul style="list-style-type: none"> - edukacja dzieci i młodzieży w zakresie promocji zdrowia psychicznego w szczególności poprzez: zwiększenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, uświadamianie szkodliwości zażywania substancji psychoaktywnych – narkotyków, dopalaczy, alkoholu, - edukacja rodziców i opiekunów prawnych w zakresie potrzeb psychicznych dziecka, zaburzeń emocjonalnych i trudności wychowawczych, - realizacja programów profilaktycznych przez szkoły, świetlice środowiskowe, WTZ, środowiskowe domy samopomocy.
Promocja zdrowia psychicznego wśród dorosłych	Gmina, Szpital Specjalistyczny im dra A. Sokołowskiego, NZOZ, MOPS, WTZ, Organizacje pozarządowe, PiMBP „Biblioteka pod Atlantami”	praca ciągła	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie kompetencji społecznych osób dorosłych w radzeniu sobie ze stresem i pełnieniu ważnych ról społecznych, - wspieranie współpracy szkoły i rodziców w budowaniu spójnego i zrównoważonego systemu wychowawczego, - promocja zdrowia psychicznego w miejscu pracy – rozwijanie umiejętności pracowników w radzeniu sobie ze stresem i kształtowaniu prawidłowych stosunków międzyludzkich w miejscu pracy, - wspieranie zdrowego psychicznie starzenia się i zachęcanie osób w podeszłym wieku do dalszego aktywnego uczestniczenia społecznego, kulturalnego, obywatelskiego, - promowanie postaw uczenia się przez całe życie, - wystawy prac plastycznych

			wykonanych przez dzieci ze szkół, świetlic środowiskowych, WTZ w środowisku osób dorosłych,
--	--	--	---

Cel szczegółowy 2

Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

Zadania	Realizatorzy	Termin realizacji	Formy realizacji
Zapobieganie zaburzeniom psychicznym	Gmina, MOPS, Organizacje pozarządowe Policja, Straż Miejska,	praca ciągła	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - działania powołanego zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - usprawnienie procedur interwencji kryzysowej wobec ofiar i sprawców przemocy w rodzinie, - profilaktyka depresji i kryzysów psychicznych wynikających z przemocy w rodzinie, środowisku szkolnym i dysfunkcji -funkcjonowanie środowiskowych świetlic dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym

Cel szczegółowy 3

Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadania	Realizatorzy	Termin realizacji	Formy realizacji
Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi	Gmina, Szpital Specjalistyczny im. dra A. Sokołowskiego, NZOZ, MOPS, MKRPA, Organizacje pozarządowe	praca ciągła	<ul style="list-style-type: none"> - zamieszczanie informacji na stronie internetowej gminy, - organizowanie imprez integracyjnych różnych środowisk (konkursy, przeglądy, koncerty, spektakle, wystawy, pokazy) - zajęcia integracyjne na oddziale dziennego pobytu w szpitalu, - utworzenie środowiskowego domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, - zorganizowanie konferencji z okazji Dnia Zdrowia Psychicznego,

			- organizowanie kampanii promującej trzeźwość
--	--	--	---

Cel szczegółowy 4

Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.

Zadania	Realizatorzy	Termin realizacji	Formy realizacji
Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego	Szpital Specjalistyczny im. dra A. Sokołowskiego, NZOZ, Gmina, MOPS, Organizacje pozarządowe	praca ciągła	- klub interwencji kryzysowej w MOPS-ie, - Ośrodek Interwencji Kryzysowej (porozumienie), - punkty konsultacyjne, - psychoterapia indywidualna, rodzinna, grupy wsparcia,

Cel szczegółowy 5

Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Zadania	Realizatorzy	Termin realizacji	Formy realizacji
Zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych	Szpital Specjalistyczny im. dra A. Sokołowskiego, NZOZ, NFZ, Administracja samorządowa	do 2015 r.	- uruchomienie stacjonarnego oddziału dla dzieci i młodzieży psychicznie chorych, - uruchomienie oddziału dziennego dla dzieci i młodzieży psychicznie chorych, - tworzenie zespołów leczenia środowiskowego, - uruchomienie ośrodka leczenia odwykowego, w wyniku zmian organizacyjnych i restrukturyzacji szpitala w Czarnym Borze, - zwiększenie dostępności do ambulatoryjnej opieki psychiatrycznej,

Cel szczegółowy 6

Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Zadania	Realizatorzy	Termin realizacji	Formy realizacji
Zróżnicowanie form pomocy i oparcia społecznego	Gmina, MOPS, MKRPA, Organizacje pozarządowe	do 2015 r.	- utworzenie grup wsparcia, - utworzenie Klubu Abstynenta, - utworzenie środowiskowego klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, - uruchomienie mieszkań chronionych dla osób z

			zaburzeniami psychicznymi, - realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych, - wspieranie działalności warsztatów terapii zajęciowej, - wspieranie rozwoju dziennych ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych, - prowadzenie internetowego punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz w zakresie HIV/AIDS.
--	--	--	--

Cel szczegółowy 7

Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Formy realizacji
Zróżnicowanie form wspierania zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi	PUP, WTZ	praca ciągła -p - - -z	- prace interwencyjne, - roboty publiczne, - wyposażenie miejsc pracy, -rozwijanie podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych na WTZ w celu podjęcia pracy w zakładzie aktywności zawodowej, - zwiększenie dostępności do rehabilitacji zawodowej, -organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Cel szczegółowy 8

Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy.

Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Formy realizacji
Koordinacja programu	Gmina	praca ciągła	- działalność lokalnego zespołu koordynującego realizację programu,
Informator o dostępnych formach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Zespół koordynujący	do 06.2012 r.	- opracowanie i publikacja informatora -coroczna aktualizacja przewodnika

4.6. **Priorytety**

Uwzględniając cele Programu, aktualną sytuację psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz pomocy społecznej mieszkańców Wałbrzycha i mając na celu ochronę zdrowia psychicznego oraz poprawę sytuacji osób cierpiących z powodu zaburzeń psychicznych, Zespół koordynujący ds. programu ochrony zdrowia psychicznego przyjął priorytetowe działania w następujących obszarach:

- **Profilaktyka** – program zakłada szereg działań edukacyjno-promocyjnych kierowanych do mieszkańców, a w szczególności do dzieci i młodzieży, których głównym celem będzie pogłębienie wiedzy o zdrowiu psychicznym, a efektem zmniejszenie upośledzenia społecznego i zapobieganie stygmatyzacji osób i rodzin chorych. Zmniejszenie upośledzenia społecznego prowadzi do zdrowia psychicznego, wzmocnienia więzi społecznych i poprawy zdrowia fizycznego.
- **Zapobieganie zaburzeniom spowodowanym używaniem alkoholu** – obserwuje się stały wzrost liczby zgonów spowodowanych schorzeniami bezpośrednio związanymi ze spożywaniem alkoholu, takimi jak choroby wątroby, zatrucia i zaburzenia psychiczne związane z alkoholem. Poza osobą uzależnioną od alkoholu cierpi i jest zaburzona cała rodzina, co z kolei prowadzi do problemów zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych wielu osób,
- **Wdrażanie modelu środowiskowej i zintegrowanej opieki** – konieczna jest partnerska współpraca, zwłaszcza na poziomie lokalnym, z udziałem wielu podmiotów, instytucji, organizacji rządowych, samorządowych i pozarządowych, specjalistów reprezentujących służbę zdrowia, pomoc społeczną, edukację i inne podmioty.
- **Wzmacnianie i wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych** - organizacje pozarządowe są ważnymi partnerami odpowiedzialnymi za zdrowie psychiczne. Stanowią one niekwestionowany fundament współczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Na terenie miasta działa wiele znaczących organizacji, które zrzeszają osoby z różnymi dysfunkcjami, niepełnosprawnościami i o różnych problemach i potrzebach, których zaspokajanie nie jest możliwe indywidualnie. Przynależność do grupy daje poczucie sprawczości, zrozumienia i wzajemnego wsparcia.

4.7. **Koordinator programu**

Koordinatorem programu będzie lokalny Zespół koordynujący realizację Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla mieszkańców Wałbrzycha do 2015 roku powołany przez Prezydenta Miasta Wałbrzycha na podstawie Zarządzenia Nr 1306/2011 z dnia 10 listopada 2011 r.

4.8. **Oczekiwane rezultaty:**

- 1) promowanie zachowań i zdrowego stylu życia korzystnego dla zdrowia psychicznego,
- 2) podnoszenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu,
- 3) pogłębianie wiedzy o zdrowiu psychicznym,
- 4) zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie, środowisku szkolnym i dysfunkcji wynikających z przemocy w rodzinie,

- 5) poprawa bezpieczeństwa społecznego,
- 6) zmniejszenie skali zjawiska stygmatyzacji i dyskryminacji osób i członków rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 7) zmniejszenie zaburzeń spowodowanych nadużywaniem alkoholu,
- 8) podniesienie jakości świadczonych usług,
- 9) zróżnicowanie i unowocześnienie pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 10) wypracowanie modelu współpracy podmiotów niosących pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi,

4.9. Sprawozdawczość

Corocznie będą przygotowywane sprawozdania z realizacji zadań Programu za rok poprzedni, które zostaną przesłane Ministrowi Zdrowia lub wskazanemu przez Ministra podmiotowi, w terminie do 15 maja każdego roku.

V. Podsumowanie

Opieka psychiatryczna w Wałbrzychu jest zapewniona na wysokim poziomie. Model leczenia psychiatrycznego dla całego Regionu Wałbrzyskiego powinien być docelowo oparty na uruchomionym centrum zdrowia psychicznego funkcjonującego w strukturach Szpitala Specjalistycznego im. Dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu. Takie centra zapewniają kompleksowe świadczenia w zakresie leczenia psychiatrycznego w tym odwykowego w oddziałach całodobowych oraz w oddziałach dziennych.

Profil oferowanych usług medycznych zakłada w Programie kontynuację oraz poszerzenie realizowanych świadczeń zdrowotnych, m.in. o utworzenie stacjonarnego oraz dziennego oddziału psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży oraz utworzenie ośrodka leczenia odwykowego dla osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (leki, narkotyki, itp.) a także uzależnionych na poziomie behawioralnym (np. hazard patologiczny, gry komputerowe i inne).

Istnieje potrzeba wypracowania wspólnej z samorządem wojewódzkim koncepcji utworzenia ośrodka leczenia odwykowego w Specjalistycznym Szpitalu im. Dra Sokołowskiego w Wałbrzych, z docelowym przejęciem świadczeń, w wyniku przeprowadzenia zmian organizacyjnych i restrukturyzacyjnych Szpitala w Czarnym Borze. Wiązać się to powinno z wybudowaniem obiektu sąsiadującego z ośrodkiem psychiatrycznym w Szpitalu im. Dr. A. Sokołowskiego przy ul. Batorego w Wałbrzychu.

Zgodnie z założeniami Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego opieka psychiatryczna w Wałbrzychu powinna również skoncentrować się na rozwinięciu opieki środowiskowej, m.in. poprzez uruchomienie środowiskowego domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz utworzenie Klubu Abstynenta.

Jednym z najważniejszych zadań niniejszego programu będzie promocja zdrowia psychicznego, która pozwoli przełamać wciąż istniejące bariery społeczne i wprowadzić działania w zakresie integracji społecznej dla osób chorych psychicznie.